

Orbán Endre:

Mi az az uniós pénzügyi ciklus?

Történelmi perspektívában az uniós költségvetés négy nagy korszakát különíthatjuk el, melyek közül különösen az Agenda 2000-hez kötődő fordulópont megemlézése elengedhetetlen. Az azt megelőző Delors csomagok (Delors I. 1988-1992; a Delors II. 1993-1999) idején ugyanis az integrációt mélyítő közösségi politikák elsődlegessége volt a meghatározó, majd a 2004-es bővítési kilátások reális ütemezésével azonban fordulópont állt be. A nettó befizetők ugyanis plafont kínáltak szabni az uniós költségvetésnek (“stabilizálni” kívánták kiadásait), mely egyben azt is jelentette, hogy a közösségi politikák további fejlődését a költségvetési keretek determinálták és determinálják azt a következő tervezési ciklus idején is, elegendő csupán a David Cameronés más tagállami vezetők [közös levelére](#) gondolni.

Így továbbra is beazonosítható a pénzügyi keretet tárgyalók közötti fő törésvonalként az ún. nettó befizetők és a nettó kedvezményezettek közti érdekellentét. Történik mindez annak dacára, hogy nagyon torz képet fest a nettó egyenleg (*net balance*) egyszerű aritmetikai egyenletként való felfogása és az Unióból származó előnyök és hátrányok (mint kapott támogatások és befizetések) erre való egyszerűsítése. Elég csupán arra gondolni, hogy a 2004 és 2007-es bővítések óriási keresletnövekedést indukáltak a korábbi EU15 tagállamaiban, kereskedelmi egyenlegük az újonnan csatlakozókkal látványos eredményeket mutat, valamint eleve nem lehet eltekinteni a belső piac és a monetáris unió mindenféle egyéb előnyétől.

A nettó egyenleg szempontja kapcsolatban áll a költségvetés [bevételi oldalával](#), mely több, mint 70%-ban a tagállami kincstárakból kerül kielégítésre a bruttó nemzeti jövedelem (GNI) megfelelő arányában. Mindez egyrészt “tagdíj” jelleget kölcsönöz az uniós költségvetésnek, másrészt meghonosította az ún. *juste retour* szemléletmódot, melynek lényege, hogy a nemzeti költségvetések kiadási oldalán elszámolt tagállami hozzájárulásokat szembeállítják az uniós finanszírozási politikákból (CAP, regionális politika) elnyerhető támogatások mértékével. Az így meghatározott nettó egyenleghez kapcsolódó szemléletet a Bizottság hivatalos statisztikái is intézményesítik, valamint az újonnan csatlakozó tagállamok is szükségszerűen magukévá teszik, hiszen egy “jó” nettó egyenleg a tárgyalások sikereként mutatható fel a polgárok előtt. Eképpen a rendszerbe kódoltan létezik a nettó befizetők és nettó kedvezményezettek érdekütközése, mely alapjaiban határozza meg a költségvetési tervezési időszak irányzásait.

A nettó egyenleg követését a költségvetést érintő kompromisszumkényszer teszi lehetővé. Hiszen az MFF-t érintő egyik elsődleges szempont annak létrehozásához kötődik, az unanimitás követelményéhez, mely alapvetően kormányközi jelleget kölcsönöz a költségvetésnek. Így a fiskális politika, ha úgy tetszik, integrációs lemaradásban van a monetáris politikához képest. Nem meglepő ennek fényében, hogy az uniós büdzsé is “deal”-ek rendszerének tűnik, mely nagyban az átláthatóság ellenében

hat. A jelenlegi, 2007-2013-as tervezési időszakot is több, mint harminc egyéni kedvezmény tarkítja, melyek közül csupán a legszembetűnőbb az ún. [brit visszatérítés](#).

A Bizottság 2014-2020-ra sem állt elő mélyreható reformötletekkel. Mindez betudható részint a már említett kompromisszumkényszernek, részint pedig az EU jövőjét érintő útkeresésnek, mely eleve sok energiát igényel az uniós intézmények és a tagállamok részéről. Vannak azonban előremutató elemek, mint az Európai Parlament együttdöntési jogköre ([EUMSZ 312. cikk \(2\) bekezdés](#)), mely a nemzeti érdekeket követő tagállamokon túl képes lehet az európai összérdekek képviselésére.

A vonatkozó irodalom több reformigénye várat azonban magára: kérdéses, hogy mennyire érdemes fenntartani a mezőgazdasági politikát és ezzel párhuzamosan megkérdőjelezendő a visszatérítések rendszere, hogyan lehetne átalakítani a bevételi oldalt, hogy az valóban saját forrásokból származzon, hogyan lehet átláthatóbbá tenni a tagállamokkal megosztott management felelősségi viszonyait, továbbá politikai következményeket rendelni a közös költségvetés mellé, például azért, hogy nem hétéves, hanem a Parlament vagy a Bizottság ciklusához igazított pénzügyi perspektívát fogadnak el